herpy

SALAMANDRAR

Marbled Newt

Triturus marmoratus

Triturus marmoratus är en av Europas vackraste och största vattensalamandrar: en kraftig, 13-17 cm lång salamander med marmorerad grön och svart rygg, en orange rand hos honan och en hög, slät kam hos hanen under parningstiden. Den lever mest på land i skog, kommer till vattnet för att leka och trivs i ett svalt terrarium med vattendel.

Familj: Salamandridae Tidigare namn: *Salamandra elegans* **Mild hudgift**

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**13-17 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**15-25 år**
Aktiv	**I skymningen och på natten**
Levnadssätt	**Marklevande och semiakvatisk**
Biotop	**Tempererad skog och äng**
Hudgift	**Mild** Tvätta händerna efter kontakt och håll fingrarna borta från ögon och mun
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 40 × 40 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**15-20 °C**
Temperatur, natt	**10-15 °C**
Luftfuktighet	**70-95 %**
Vatten	**Akvaterrarium** djup 10-25 cm
UVB	**Valfritt** Fergusonzon 1
Vintervila	**4-6 °C** 8-13 veckor
Föda	**Insekter och maskar/sniglar**
Hålls	**Parvis eller i grupp**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Larver i vatten**
Äggläggning	**I vatten**
Könsmogen	**24-48 mån.**
Ägg per säsong	**200-350**
Läggningar per år	**1**
Kläckning	**14-21 dagar** vid 10-15 °C
Larvtid	**56-70 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Små vattendjur (dafnier, myggolarver)**
Yngelvård	**Ingen**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Om arten

Triturus marmoratus är en kraftigt byggd vattensalamander på 13-17 cm, honan något större än hanen. Ryggen är mörkbrun till svart med oregelbundna, marmorerade fält i grönt, och undersidan är mörk med små vita fläckar. Landdjur har sammetslik, lätt vårtig hud, medan huden är slätare under vattenfasen. Honan och de unga djuren har en orange rand längs

ryggen från huvudet till svansspetsen. Hos hanen försvinner randen när den är omkring 9 månader gammal. Hanen får under parningstiden en hög, vågig kam med mörka lodräta band, som sänker sig vid svansroten. Utanför parningstiden finns bara en låg kamrygg kvar. Honan har ingen ryggkam, men svansfenan blir högre.

Arten är nära släkt med kamsalamandrarna (*Triturus cristatus* och släktingar) och kan korsas med *T. cristatus* där de två lever tillsammans i norra Frankrike. Kammen är slät, inte tandad som hos kamsalamandrarna. Den södra formen, *Triturus pygmaeus*, räknas i dag som en egen art och blir sällan över 11 cm. Kraven är i huvudsak desamma, men den har nytta av en något mildare vinter.

Vid fara avsöndrar körtlar längs rygg och sidor ett vitt, giftigt sekret. Hur starkt det verkar på människor är inte beskrivet. Tvätta händerna efter kontakt och rör inte ögon eller mun innan det är gjort. Djuren hanteras bara när det är nödvändigt. Liksom hos kamsalamandrarna dör ungefär hälften av äggen på grund av en kromosomdefekt som arten har av naturen.

I terrarier är arten lugn, robust och social, men mycket gömd: den tillbringar största delen av året under bark, trä och mossa och syns framför allt på våren och varma kvällar. Arten kan bli upp till 25 år i fångenskap. I naturen blir djur i bergen senare könsmogna och lever längre, upp till 16 år.

Utbredning och livsmiljö

Triturus marmoratus lever i Västeuropa: i Frankrike och i norra Spanien och Portugal. Den saknas i delar av Pyrenéerna. I centrala och södra Iberien ersätts den av den nära besläktade *Triturus pygmaeus*. I norra Frankrike överlappar utbredningen med *Triturus cristatus*, och det förekommer naturliga korsningar.

> **Naturlig utbredning:** Frankrike, Spanien och Portugal.

LIVSMILJÖ

Triturus marmoratus lever i löv- och blandskog och i kuperat, skogrikt landskap, där den föredrar skuggiga, skyddade platser framför öppen mark. Djuren gömmer sig på dagtid under död och murken ved, stenar och andra gömslen och kommer fram sent på kvällen. De är huvudsakligen nattaktiva. Landfasen är den längsta delen av året. Lekdammarna är ofta tillfälliga dammar, diken och vattenhål med vegetation. I den norra delen av utbredningen går djuren i vattnet från sent i februari till sent i maj. I de varmare och torrare delarna av Spanien och Portugal infaller lektiden under de svala, våta vintermånaderna, och det finns ingen egentlig vinterlov. När dammarna torkar ut på sommaren stannar djuren på land i fuktiga gömslen. Djuren vandrar typiskt omkring 10 m från vattnet efter lektiden men kan nå upp till ungefär 160 m.

Skötsel

TERRARIET

Ett par *Triturus marmoratus* kan hållas i ett terrarium på minst 60 × 40 × 40 cm. Tre par kan hållas i 120 × 30 × 40 cm med ungefär hälften land och hälften vatten. Hanarna är förhållandevis stridbara under parningstiden, så håll gärna fler honor än hanar. Det finns tre hållningsformer. Ett paludarium med hälften land och hälften vatten passar djuren hela året och i alla livsstadier. Ett mestadels terrestriskt terrarium har en stor vattenskål eller en vattendel som djuren lätt kan ta sig i och upp ur. Ett akvarium med en liten flytande ö används under parningstiden, och en del djur kan hållas så hela året. Under alla omständigheter ska locket vara tätt, eftersom djuren klättrar och tar sig ut genom små springor, men det ska vara av nät så att ventilationen är god: fuktiga förhållanden utan luftväxling ger hudproblem.

På land passar ett bottenskikt av blomjord och lövjord, 8-10 cm djupt, med bark, mossa, kork och trästycken som gömslen. Djuren söker sig samman i grupper, även om det finns många gömslen. Substratet ska vara fuktigt men aldrig vattenfyllt. Använd stora stenar eller sand, aldrig medelstort grus, som kan sväljas. För vattenfasen passar en kraftigt planterad inredning med sand eller stora stenar.

TEMPERATUR

Triturus marmoratus är anpassad till ett svalt klimat: 15-20 °C på dagen och 10-15 °C på natten. Håll temperaturen under 21 °C så långt det går. Kortvarigt tål den upp till 25 °C, men inte under längre perioder. En sänkning av temperaturen på natten är nödvändig. Under vattenfasen är omkring 20 °C idealiskt, och djuren är aktiva ända ner till 5 °C. Ett vardagsrum blir ofta för varmt på sommaren, så placera terrariet i en källare eller ett svalt rum, eller kyl med en fläkt.

På vintern hålls djuren vid omkring 5 °C i 2-3 månader, aldrig under 4 °C. Djur från de sydligaste bestånden klarar sig med en mildare vinter. Köldperioden ger bäst parningslust (se Parring).

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luftfuktigheten i landdelen ska ligga på 70-95 %. Botten får aldrig torka ut helt: spruta lätt med avklorerat vatten när ytan börjar torka. Huden är tunn och torkar lätt ut, och en vattenskål hjälper mot uttorkning, men djuren ska lätt kunna ta sig in och ut ur den. Nät i locket sörjer för luftväxling, så att det inte uppstår stillastående, fuktig luft.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Under vattenfasen och parningstiden ska vattnet vara minst 10 cm djupt, och så djupt som möjligt under lektiden (minst 25 cm). *Triturus marmoratus* lever i stillastående vatten, så undvik stark ström. Ett svampfilter med svag ström håller vattnet rent och suger inte in larver. Utan filter byts en del av vattnet regelbundet. Använd kranvatten som fått stå eller regnvatten. Vattenkvaliteten är inte kritisk, men klor ska undvikas. Växter i och över vattnet används som äggläggningsplats och gömslen.

LJUS OCH UVB

Triturus marmoratus behöver inget särskilt ljus eller någon särskild värme. Ljus används för att ge en naturlig dygnsrytm och för växterna. Svag UVB (zon 1) är valfri och kan hjälpa dygnsrytmen men är inte nödvändig. Dagslängden följer årstiden: kortare på vintern, längre på våren.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Triturus marmoratus äter på natten. På land passar syrsor, vaxmottslarver, daggmaskar (inte röda kompostmaskar), enkyträer, bananflugor, soldatflugelarver och små gråsuggor. Ge syrsorna fiskfoder innan de matas ut. I vattnet tar djuren frysta myggstyng, dafnier, tubifex, artemia och annan levande föda, och en del tar också färdigfoder för salamandrar. Vuxna djur klarar sig gott några dagar utan föda, medan larver ska matas dagligen.

Med varierad kost och välmatade foderdjur är tillskott inte strikt nödvändiga, men en pudring med kalk och vitaminer då och då skadar inte. Inför köldperioden ska djuren vara välnärda. Under kylan äter de normalt inte.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Triturus marmoratus är lugn och social på land: många djur delar gärna samma gömsle. I vattnet blir hanarna mer stridbara under parningstiden. Djuren bör inte hanteras mer än nödvändigt, eftersom huden är känslig och kan avsöndra giftigt sekret. Vid flytt används ett fuktigt nät eller en fuktig hand, som tvättas efteråt. Djuren rymmer lätt, så locket ska vara tätt.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hos *Triturus marmoratus* känns hanen under parningstiden igen på den höga kammen, en kraftigt uppsvälld kloak och den slankare kroppen. Honan är något större, har orange ryggrand och ingen kam. Utanför parningstiden är könet svårare att bestämma. Hanens låga kamrygg och färg kan hjälpa. Djuren blir könsmogna efter 2-4 år i fångenskap och efter 4-7 år i naturen.

PARNING

De flesta bestånd av *Triturus marmoratus* måste få en tydlig sval period för att leka: omkring 5 °C i 2-3 månader i ett terrestriskt terrarium med mycket mossa och trä. Välnärda djur behöver inte mat under kylan. Därefter höjs temperaturen till 10-15 °C, och djuren går under några dagar i lekdräkt. Flytta dem till ett stort akvarium med en liten ö. Sätt dem på ön, så går de i vattnet när de är redo. Parningen börjar inom några veckor och kan vara i flera månader. Djuren lämnar vattnet först sent i maj eller i juni. Hanen lockar med svansvifte och den karakteristiska kattpuckeln. Honan kan para sig flera gånger med flera hanar. Djur från de sydligaste bestånden leker utan särskild köldperiod.

ÄGG OCH LARVER

Honan av *Triturus marmoratus* lägger äggen enskilt i vikta blad av vattenväxter. Äggläggningen sträcker sig över veckor till månader, och en hona lägger sammanlagt omkring 200-250, ibland över 350 ägg. Äggen har inget pigment. Växtmaterial i vattnet är nödvändigt som äggläggningsplats. Äggen och larverna hålls vid samma temperatur som i lekakvariet, 10-15 °C. Ungefär hälften av äggen dör av ärftlig orsak när svansen anläggs, så ett lågt kläckningstal är normalt. Andra salamandrar kan äta äggen, så flytta äggen eller ta bort de vuxna.

METAMORFOS

Äggen av *Triturus marmoratus* kläcks efter 14-21 dagar. De 8-10 mm långa larverna är ljusa med två mörka band längs ryggen och lever de första tre dagarna på gulan. Därefter är de aktiva rovdjur i det fria vattnet och ska ha levande föda: nykläckta artemia, unga dafnier, hoppkräftor, musselkräftor och andra små kräftdjur. Tillväxten är snabb, och förvandlingen sker typiskt efter 8-10 veckor vid god utfodring. När gälarna krymper och benen är färdiga ska det finnas en låg, fuktig landdel där ungarna kan ta sig upp.

UPPFÖDNING AV UNGAR

De nyförvandlade ungarna är 5-8 cm långa och klarar sig i ett fuktigt terrarium med mossa, lövjord och bark. Mata dem med nykläckta syrsor, enkyträer och bananflugor. Ungar av *Triturus marmoratus* kan också födas upp i vatten om man föredrar det. De behöver samma svalka som de vuxna och ska inte hållas varma. Könsmognaden nås efter 2-4 år, tidigare vid rikligt med föda och utfodring hela vintern.

Hälsa och vanliga misstag

Sjukdomar och fel i skötseln av *Triturus marmoratus*:

- Hudproblem om det är fuktigt utan ventilation. Använd nät i locket.
- Uttorkning om botten torkar ut. Spruta och ha en vattenskål.
- Värme: längre perioder över 21-25 °C stressar djuren. Håll terrariet svalt.
- Larver som har svalt luft och flyter med buken uppåt kan inte äta. Lägg larven i en petriskål med så lite vatten att den inte kan vända sig och ge gott om föda. Luften kommer som regel ut igen inom kort tid.
- Bsal (*Batrachochytrium salamandrivorans*) är en svampsjukdom som kan vara dödlig för svansgroddjur och kan bäras av djur utan symtom. Håll nya djur i karantän, använd separat utrustning och flytta aldrig vatten, växter eller utrustning mellan terrarier utan att rengöra.
- Djur som inte vill äta eller har sår eller svullnader ska till en veterinär med kunskap om groddjur.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.